

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבהו
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ת"ז

חיי שרה
גליון 76 | תשפ"ב

ותאמר אליו גם תבן גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון

ביאור ההודאה הכפולה של אליעזר גם אחר שהשקתה את גמליו וגם שמציעה לו תבן ומספוא לגמליו ולאחר כתיב ויקוד האיש וישתחו לה', ויש לבאר מה נתחדש עתה בהודאה זו לה' מה שלא ראה כבר קודם, במה שאמרה "שתה וגם לגמליך אשקה".

ונראה ביאורו, עפ"י הגמ' (ברכות מ ע"א) אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנה' (דברים יא, ט"ו)

ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר "ואכלת ושבעת", אמנם לא מצינו דין זה בשתיה, דמותר למתן קודם בהמתו, וא"כ נמצא איפה, שבתחילה שאמרה "גם לגמליך אשקה", לאלתר הודה אליעזר להקב"ה והרי שהודה על מידת החסד שבה, כיוון דמדינא היתה יכולה להגיש לו לבד לשתות, ולא לגמליו.

אמנם לאחמ"כ שממבקש אכסנייה בביתם וירצה לאכול, ואז יתחייב גם להאכיל לבהמתו אומרת לו בתן וגם מספוא רב עמנו דהיינו אין לך לחשוש להלכה זו של אכילה קודם בהמתו, דהלא תבן ומספוא רב ואתן לגמלים לאכול, וע"ז הודה אליעזר שוב לקב"ה, שניכר שהיא בת ישראל כשירה, ועכשיו עשתה זאת מעיקר הדין, בנוסף למידת החסד.

גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני

ביאור דברי אברהם גר או תושב/ ביאור יסודי מדוע איכא קפידא על צדיק קבור בקבר שאינו שלו וברש"י כתב: מדרש אגדה אם תרצו הריני גר ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שא"ל הקב"ה "לזרעך אתן את

הארץ הזאת", ע"כ. ויש לבאר מדוע הוצרך אברהם לומר זאת, וביותר דהלא דרכו של עולם כשאדם בא למקח ואומר ע"ע שהוא "גר" דהיינו תייר מזדמן, מפחית את סיכויו לקנות קרקעות, דהלא אין מכירים אותו, והיום הוא כאן ולמחר במקו"א.

והנה בגמ' (ב"ב קי"ב ע"ב) מצינו קפידא על קניית קבר לצדיק, "דאם כן נמצאת שדה חוזרת ביובל, ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו", והביאור הוא דהצדיק בעוה"ז הכל עראי ואין לו שום דבר משלו, ומשעת הסתלקותו מן העולם או אז אוכל את "פירותיו", שטרך ועמל ויגע עליהם בזה העולם, וזה הקפידה על קבורה בקבר שלו דבחיי חיותו לא היה לו כלום מדיליה, עכשיו מגיעה שעת קבלת השכר דעוה"ב, מעתה ואילך "יש לו".

וזה מה שאומר כאן אברהם אבינו אני בעוה"ז "גר", אין לי מקום משלי, אבל לגבי 'שרה' אני 'תושב' שצריכה להקבר בקבר "שלה" דייקא.

וזה הביאור בפסוק שאומר אברהם אבינו, "נתתי כסף השדה קח ממני", והלא עוד לא נתן, אלא הכוונה מעתה מתחיל קבלת השכר דעוה"ב, וכבר נתתי כסף השדה, דכל ימיה בעוה"ז "שילמה" שרה אודות יום פטירתה ואילך.

רק את בני לא תשב שמה

מדויק ברש"י טעם הסיבה לאיסור יציאת יצחק לחו"ל וברש"י כ' וז"ל: רק מיעוט הוא בני אינו חוזר אבל יעקב בן בני סופו לחזור, ע"כ. ובביאור דברי רש"י הללו יש לומר, דהנה ישנם שתי סיבות לאסור את ירידת יצחק מא"י, או מחשש שיעזוב את אר"י לצמיתות, וישתקע בחו"ל הוא ויוצ"ח, או שיש קפידא על עצם השהות שלו בחו"ל, ואפי' אם

שפה לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

לבישת ט"ק העשוי מצמר בימות החמה

ידוע בשער בת רבים, הלא המה שערים המצויינים בהלכה, מה דמטו משמיה דהחזו"א, שהעידו שנהג בעצמו לילך בטלית קטן העשויה מבד בימות הקיץ, ולא בט"ק העשויה מצמר, אע"פ שדעת המחבר (או"ח ס"ט ס"א) היא דדווקא צמר ופשתן חייבים מדאורייתא, אלא טעמו ונימוקו עמו כיון דבימות החמה, אי"ז דרך לבישה, בבגד המוסיף הבל ומחמם כולי האי. ושאלנו קמיה רבינו, דהלא אחת מחומרותיו הידועות והמפורסמות ללכת לבוש בכל מיני וסוגי ציציות, לצאת ידי כל השיטות בענין הפתילים של הציצית, אי נימא דבימות הקיץ בטבריה, שהחום קשה מנשוא, איכא מקום למיחש לדברי החזו"א, שאין זה דרך לבישה, ואינו חייב בציצית.

ולאלתר אמר רבינו, שאין נראה לו כלל שדברים אלו נפקו מפומא דהחזו"א, (ואכן ביררנו הדבר לאשורו מה דמטו משמיה דהגר"ח ק"ש שליט"א, שלא אמר החזו"א טעם זה מעולם, ויעוין

המשך בעמוד הבא

מצא, דכתיב מצא אשה מצא טוב, ויפק רצון מה', מוצא דכתיב (קהלת ז, כ"ו) ומוצא אני מר ממות את האשה וגו', ע"כ. וידועים דברי הגר"א זיע"א, דכשאדם הוא "מצא" דהיינו כשיודע שהקב"ה מזווג זיווגים והוא אינו עושה כלום, רק הקב"ה מכוונו בכל דרכיו, הרי זה "מצא אשה מצא טוב", אמנם אם זה ח"ו להיפק דהאדם מרגיש א"ע "מוצא", דהיינו הוא מנהל את עצמו וזיווגיו, הרי זה ח"ו בחי' "מוצא את האשה מר ממוות". וכאן מודגש שאליעזר היה בביטול גמור לאברהם, שמקדים בראשית דבריו "עבד אברהם אנוכי", ומקבל ע"ע את הדין שאומר לו אברהם "אין ארור מתדבק בברוך", ומכיון שכך יכול להשפיע אפי' על רשעים ורמאים שכאלו, שיגיעו לדרגה של אמונה ויאמרו "מה יצא הדבר" דהיינו "מצא", דהכל מאת הקב"ה, ואנו לא יכולים להתערב כלל וכלל.

לבסוף כן ישוב לאר"י, בכל אופן כעת עצם השהות בחו"ל אסורה עליו. ומחמת הסיבה הראשונה אומר אליעזר דאין מה לחשוש דהלא לוקחו רק בכדי להשיאו אשה ולאחמ"כ יחזרו למקומו לאר"י, וע"ז משיב לו אברהם אבינו, זה לא יעזור בין כה דהלא בנו יעקב אבינו עתיד לצאת לחו"ל הוא זורעו, א"כ הקפידה היא לא על ההשתקעות בחו"ל אלא על השהייה בחו"ל, ולכן לא מהני גם כשיצא לזמן קצר בכדי להשיאו אשה.

וַיַּעַן לְבָן וּבְתוּאֵל וַיֹּאמְרוּ מַה יֵּצֵא הַדָּבָר לָא נֹכַל

דְּבַר אֱלִיָּה רַע אִם טוֹב

הדימיון למאמר חז"ל מצא או מוצא, והשפעתו של אליעזר על אותם רשעים ידועים דברי חז"ל (ברכות ח' ע"א) עה"פ "מצא אשה מצא טוב, במערבא כי נסיב אינש אתתא, אמרי ליה הכי מצא, או מוצא,

אבי הבן

בשבוע הזה ביום ג' עת נערכה הברית בבית מדרשינו "חסד לאברהם קאליסק" (שבעז"ה עוד חזון למועד כיצד נתקיימה ברכתו של רבינו עד לאחת להאיץ בניינו), זכינו אדהכי לשמוע מעשה נפלא, ממקורבו של רבינו רבות בשנים, ה"ה הרה"ג ר' בנימין מדר שליט"א, גבאי ביהמ"ד חניכי הישיבות בשיכון ד', וכה סיפר, שכמה שנים אחר נישואיו, וטרם נפקד בזש"ק, ביקש את ברכתו של רבינו פעמים מספר, ובכל פעם היה רבינו אומר "אבי הבן" אבי הבן, כך במשך תקופה ארוכה, עד שרעייתו החליטה שזה לא עסק כך להמשיך, ועדיין ישועה לא באה, ואמרה לרבינו היתכן, רבינו אומר בכל פעם "אבי הבן", רוצה אני שרבינו יאמר תאריך מדוייק לכך, למרבה הפלא נענה רבינו ואמר תאריך (כמדומה ר"ח סיוון), כמובן למותר לציין שעד התאריך כבר נפקדו בישועה. ומאידך, סיפר מקורבו של רבינו ה"ה הרה"ג רבי זכאי מזרחי שליט"א מרביץ תורה ברכס הפוריות, ששהה פעם אחת בחדרו של רבינו והיה שם ת"ח אחד שהיה נצרך לישועה, ואמר לו רבינו בזה"ל "אין זה דרך התורה ללחוץ עלי כך", אמנם אותו ת"ח הרגיש שדווקא עכשיו כשאמר זאת רבינו הרי שזו עת רצון מיוחדת, ואכן תיכף הבטיח לו רבינו ישועה לבקשתו.

דעת
הכמה ומוסד

לתשומת לב: לכל הכותבים והמשיבים היקרים הע"י, משתדלים אנו להביא הערותיכם והארותיכם קמיה רבינו, אמנם אין זו התחייבות לכך, אלא בתנאי שיש לכך סיעתא מצד הזמן והמקום, ואף אם זה לא מודפס לאלתר בגיליונות הבאים, אמנם עוד חזון למועד בספרים שיצאו לאור בס"ד. (וראה כאן במדור שפה לנאמנים לגבי סוגית ספק אי יכול להוציא יד"ח).

* * *

הגיליון ננדב לע"נ היקר באדם כמו"ר יהודה בן כמונה אליה ע"ה

נדבת בתו שתחי' גב' פישר

דהרי באמת לא היה לובשן, וכל מה שלובשן הוא רק משום מצוות ציצית ודו"ק.

(א.ה.) בשבוע שעבר הגיעו לשולחנו כמה וכמה תגובות מהנהנו צורבי מרבנן אשר מתענגים על חוקי חורב, ה"ה תורתו של רבינו, וכך הקשו דהלא הגרע"א בסימן ו' כבר התיר לצאת ברהמ"ז ממחויב בספק, מאותו סברא שאמר רבינו, וכשהבאנו שאלה זו קמיה רבינו, אמר לנו ראשית כל דאתנו תלין משוגתינו, שלא הבאנו קודם לדבריו, את דברי הגרע"א, ולאחמ"כ סברתו דהוא רק הוסיף סברא אחרת.

דהלא כל המעיין ברעק"א רואה להדיא דהוא מחדש, דבספק דאורייתא נהיה מחויב בדבר, ונקרא חייב, ודעת רבינו היא דאפי' לחולקין על דברי הגרע"א אלו, הרי יש כאן ערבות של כל אחד, שהיה מותר לו לברך ולהוציא את המחויב, אפי' אם לא אכל כלל, אבל הראשונים פסקו שאין מברכין בלי אכילה מכמה טעמים ואפי' כדי להוציא, אבל אם מותר לו לברך מכל סברא שהיא, אפי' אם הוא אינו מחויב בברכה, יכול להוציא אחרים יד"ח מדין 'ערבות' ודו"ק.

ובהזדמנות זו נודה בכפליים, לכל אותם חו"ר לומדי הגיליון שיחי', המעוררים והמאירים, ומטריחים א"ע, למען אשר תצא תורת רבינו סולת נקיה מנופה בשבעה נפות כיאה וכיאות).

שפה לנאמנים - המשך

באריכות בס' מעשה אי"ש ח"ב עמ' ק', שהביא טעם אחר לגמרי בשם החזו"א).

ולעצם הטענה אמר רבינו דאינו מובן כלל, דאם נימא דט"ק העשוי צמר, אין מקרי דרך לבישתו בקיץ, א"כ מה לי צמר, או בד אחר, הלא בלא שחייב במצוות ציצית, לא היה לובשם סתם, ואפי' בימי החורף, וא"כ גם בבד אין זה דרך לבישה, עכ"פ בימי הקיץ, דכל בגד נוסף על בגדיו הרי הוא מוסיף הבל.

אלא מאי היה מקום לומר, שכיון שלובשו למצווה, ג"כ מקרי לבישת בגד, וזה גם מחייבו בציצית, אבל אם יוצאים ידי חובת ציצית בכל סוגי הבד, וכשי' הרמ"א שם, הרי דהלוש צמר, אין זה כבר חלק מטכסיסי המצווה, כי היה לו ללבוש בגד בד, שאינו מחמם כ"כ.

אבל זה אינו, דהא מבואר בגמ' (סוכה ל"ט ע"א) דיש באתרוג יותר מדמי שלש סעודות, ובתוס' שם (ד"ה יותר מג' סעודות) הק' הרי דמי אתרוג הוא כמה פרוטות, וא"כ הוי הרבה פחות מדמי ג' סעודות, ותירצו בתוס', דאתרוג מהויר דמי יקרים, עיי"ש.

ומזה ראי' דנתפס וחל קדושת שביעית, בכל דמי אתרוג, אע"פ שיקרו משום המצווה בלבד ואי"ז מחירו ושוויונו האמיתי, א"כ הכא ג"כ, היות והולכין מט"ק העשוי צמר לצאת שיטת הפוסקים, דבזה לבד איכא חיוב מדאורייתא, וא"כ הוי דרך לבישה, כמו בבד,

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

